

Güllü, Eren (2019). "J. Offenbach ve 'Güzel Helen' Opereti". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 20, S. 36, s. 191-215.

DOI: 10.21550/sosbilder.458753

J. OFFENBACH VE "GÜZEL HELEN" OPERETİ

Eren GÜLLÜ*

Gönderim Tarihi: Eylül 2018

Kabul Tarihi: Ocak 2019

ÖZET

Operet; konusu, orkestrasyonu, librettosu ve müziği açısından daha hafif, kısa ve sade sahne eserine verilen addır. Opera Bouffe ise 19. yy. Fransız bestecilerinden J. Offenbach'ın tasarladığı özel bir türdür. Bestecinin Güzel Helen Opereti opera bouffe tarzında yazılmıştır. Konusu, Troya Savaşı döngüsünün başlangıcında yer almaktadır. Tarih boyunca Helen karakteri, Halk Ozanı Homeros'tan, Sofist Gorgias'a kadar birçok anlatıma konu olmuştur. Mitolojide önemli bir yer taşıyan Paris'in Helen'i kaçırma efsanesi, Offenbach'ın bu yapıtında parodiye dönüşmektedir. Besteci bu yapıtında hem çağdaş toplumu hem de antik dönemi yermektedir. Akılda kalıcı melodileri, mizahi olmasının yanı sıra içerdiği sıra dışı lirizm, müzik ve libretto arasındaki uyum, besteciyi başarıya ulaştıran önemli unsurlardandır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılan çalışmada eserin partitürü incelenmiştir. Sanat tarihi kaynakları taranmıştır. Eserde libretto ve müzik arasında kusursuz bir uyum olduğu, prozodi açısından titiz davranıldığı, orkestrasyonun öncelikli olarak sözlerin duyulmasına imkân vermesi üzerine inşa edilmiş olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: J. Offenbach, Güzel Helen, operet, opera bouffe, libretto

* Doç., Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuvarı Yaylı Çalgılar Ana Sanat Dalı, eren_gullu@hotmail.com

J. Offenbach and His Operetta “Beautiful Helen”

ABSTRACT

Operetta; It is the name given to the lighter, shorter and simpler stage work in terms of the theme, orchestration, librettos and music. Opera Bouffe is a special kind which is designed by J. Offenbach, one of the 19th century French composers. The composer’s operetta “Beautiful Helen” was written in the style of Opera bouffe. The subject is at the beginning of the Trojan War cycle. Throughout history, the character of Helen has been the subject of many narratives from Homer to Sophist Gorgias. The myth of Paris’s abduction of Helen, which has great importance in mythology, is transformed into parodies in this work of Offenbach. In this work, the composer satirized both contemporary society and antiquity. Catchy tunes, humorous as well as extraordinary lyricism, the harmony between music and libretto are the factors that lead the composer to success. In the research conducted by qualitative research method, the partiture of the work is examined. Sources of art history have been researched. It was concluded that there was a perfect harmony between libretto and music, that he was treated meticulously in terms of prosody, and that the orchestration allowed him to hear the libretto first.

Key words: J. Offenbach, Beautiful Helen, operetta, opera bouffe, libretto

Giriş

“...Genç ve güzel bir Helena var, benim kadar güzeldir o...” (Lukianos 2002: 50). İlkçağ Anadolu Efsanelerinden güzeller güzeli bir kadın olan Troyalı Helen, Homeros’un “İlyada” destanında yer alan ve efsaneye göre “Troya Savaşı”nın başlamasına neden olan bir karakter olarak bilinmektedir. Homeros’a göre savaş, Troya’nın prensi Paris’in Lakedaimonia ismiyle de anılan bir Yunanistan kenti Sparta’ya yaptığı gezi sırasında, Agamemnon’un kardeşi kral Menelaos ile evli olan Helena’yı kaçırap Troya’ya getirmesi ile başlamıştı. MÖ 2000’de gerçekleşen Troya Savaşının aslında ticari nedenlerden kaynaklandığını arkeolojik veriler sayesinde bugün biliyoruz. Yunanistan’dan Anadolu’ya gelenlerin amacı kontrolü Troyalıların elinde olan altın, demir, gümüş, keten, yağ ticaretinin gerçekleştirildiği Karadeniz ticaretini ele geçirmektir. Yunanlı olduğu halde daha sık Troyalı olarak

anılan Helena'nın öyküsü farklı şekillerde tasvir edilmiştir. En bilinen öyküsü, 8. yüzyıl Anadolu'sunda yaşamış olan halk ozanı Homeros'un, Troya savaşını konu alan ve yirmi dört bölümden oluşan İlyada eseridir. İlyada'da Helena kendi topraklarını terk eden ve bundan dolayı pişmanlık duyan bir kadın olarak betimlenmiştir. İthake kralı Odysseus'un Troya savaşı sonrasında on yıl süren eve dönüş yolu hikâyesini konu alan ve yirmi dört bölümden oluşan Homeros'un Odysseia destanında Helena'nın güzelliği ve Akhalar ve Troyalıları nasıl içinden çıkılmaz felaketlere sürüklediği anlatılmaktadır. Homeros, Odysseia'nın dördüncü ve on beşinci kitaplarında; Helena'yı, "...uzun entarili, tanrısal (Homeros 2005: 91)", "...güzel saçlı...", "...güzel yanaklı..." (Homeros 2005: 259, 261)

Bir diğer anlatı ise MÖ 484-425 yılları arasında yaşamış tarihçi Halikarnassoslu Herodot'un Helena anlatısıdır. Herodot Mısır ülkesine yaptığı bir seyahat sırasında Mısırlı rahiplerin verdiği bilgiler ışığında, aslında Helena'nın Troya'ya hiçbir zaman gitmediğini, Paris ile beraber Sparta'dan gemi ile yola çıktıklarında Ege denizindeki ters rüzgârların onları Mısır'a yanaştırdığını savunmuştur. Helena'nın Troya'da olduğunu sanan Yunan ordusu ise savaş hazırlıklarına başlamıştır. Helena ve Paris'in Kral Proteus'un elinde olduğunu anlatan Troyalıları inanmayan Yunanlılar kenti yakıp yıkmışlardır. Rahiplerin kimisi bu olayları bizzat görmüş, kimisi ise sonradan öğrenmiş (Herodotos 1991: 117-120).

Klasik Çağ Atina'sının Sofokles ve Aiskhylos'tan sonraki üçüncü büyük tragedya yazarı Euripides'in "Helena" tragedyası ilk kez MÖ 412. yılında oynanmıştır. Tragedya türünün başlıca özelliklerinden biri içeriğinde dramatik özellikler barındırarak, seyircide ümit ve korku hisleri uyandırmaktı. Bu tragedya, oyunun yazılmasından otuz yıl önce Herodot tarafından anlatılan bir öyküye dayanmaktadır. Masalsı unsurlar eklenerek yazılmıştır.

MÖ 5. yüzyılda Atina'daki yönetim şekli demokrasi idi ve bu siyaset biçiminde aktif olmak isteyen Atinalıları güzel hitap edebilme, söylev verebilme veya güzel konuşma konularında eğiten hocalar vardı. Kendilerini sofist olarak nitelendiren bu eğitimcilerden biri de Sofist Gorgias'dır. Gorgias'a göre Helena'nın babasının tanrı, annesinin ise Leda olduğu kesindi. Böyle bir soydan geldiği için güzel ve çekiciydi. Helena'ya Methiyesinde Gorgias, Helena'nın Troya'ya seyahatine gitme nedenlerini araştırmıştı. Vardığı sonuç şuydu; bu durum insanlardan üstün olan tanrıların oynadığı bir oyundu ve yurdundan ayrı kalan, eşinden ve ailesinden uzaklaştırılan Helena'yı suçlamak yanlış olurdu. Suçlu olan, Helena'yı kaçırandı. Onu kandıran sözler veya aşk suçluydu. Eros veya Aşk Tanrısı tanrıların en güçlüsüydü. Çünkü ister tutkuyla sevmiş olsun ister kandırılmış ya da ister zorla kaçırılmış olsun ister tanrıların oyununa gelmiş, Troya'ya gidişinin sorumlusu kendisi değildi (Demiralp 2010: 212).

Helena karakterinin müziğe yansımaları ise librettosunu Henri Meilhac ve Ludovic Halévy'nin yazdığı J. Offenbach'ın bestelediği Güzel Hellen opereti ile gerçekleşti. İlk temsili 1864'te Paris Théâtre des Variétés'de gerçekleşti. Bu ilk temsilde başrolleri Hortense Schneider ve José Dupuis oynamaktaydı. Sadece Paris'te 700 kez sahnelenen Güzel Hellen opereti çok geçmeden Viyana (1865), Berlin (1866), Şikago (1867), New York'ta (1871) temsil edildi. Operetin konusu Troya savaşından önce Yunanistan'ın Sparta kentinde, deniz kenarında geçmektedir. Troya Savaşı öncesi bir çoban kılığında bürünen Paris'in Helen'i kaçırmaları komik bir anlatımla parodiye dönüşür. Eser, İkinci İmparatorluk toplumu ve onun ahlak değerlerinin eksikliğini hoş bir dil ile eleştirmektedir. Helen'in kaçırılışının, beceriksiz kralları ve rüşvet alan rahipleri de konu içine alarak anlatılması, çağdaş ahlak değerlerine yapılan bir yergidir. Güzel Hellen'in izleyici potansiyeli hiçbir zaman azalmamıştır ve eser unutulmamıştır. Bir buçuk yıl sonra yazılmış olan Émile Zola'nın Nana (1880) eserinin açılış bölümü, La belle

Hélène'den esinlenen bir çalışma olan “La Venus Blonde”un açılış gecesini anlatır.

Operet Türünün Yaratıcısı J. Offenbach

J. Offenbach Yahudi bir ailenin mensubu olarak Almanya’da dünyaya geldi. Erken yaşlarda önce keman, sonra viyolonsel çalışmalarına başlayan Offenbach, Paris’e yerleşerek önemli müzik adamlarını yetiştiren Paris Konservatuvarında maddi imkânsızlıklar nedeniyle bir yıl eğitim aldı. Öğrencilik yıllarında “Opéra-Comique” orkestrasında viyolonsel sanatçısı olarak çalıştı. Öte yandan bestecilik çalışmalarını Jacques Halevy ile sürdürdü. Bu süreçte 15. yy. İbrani melodileri üzerine küçük valsler besteledi.

1840’lı yıllarda kariyerine viyolonsel virtüözü olarak Almanya ve Fransa’da sayısız konserler vererek devam etti. Dönemin meşhur besteci ve müzik adamları olan Anton Rubinstein, Felix Mendelssohn ve Franz Liszt ile çalıştı. 1844 yılında Katolik dinini benimseyerek İspanyol Herminie d’Alcain ile evlendi. 1855 yılından itibaren operet ve operalara yöneldi. Müzikal tiyatro için komik müzik parçaları yazmaya başladı.1853-55 yılları arasında ilk üç operetini besteledi. Bunlar Le trésor à Mathurin, Pépito ve Luc ve Lucette isimli operetlerdi. 1855 yılı Offenbach’ın bestecilik yönü ve operet tarihi açısından dönüm noktası oldu. Yeni bir 19. yy. Fransız Opera akımı olan “Opera Bouffe” türündeki operetler, bestecinin kurduğu Bouffes-Parisiens tiyatrosunda ilk kez sergilenmeye ve büyük beğeni almaya başladı. Bouffes-Parisiens tiyatrosu Champs-Élysées’deki eski Salle Lacaze tiyatrosunun yerini almıştı. Offenbach’e göre 1855 Büyük Sergi’nin (1855 Great Exhibition) Champs-Élysées’de olması tiyatro için önemli rol oynamaktaydı. Offenbach bunu şu sözleri ile dile getirmişti.

Champs-Élysées’de, sihirbaz Lacaze için inşa edilmiş, ancak yıllarca kapalı bırakılacak küçük bir tiyatro vardı. 1855 Fuarının bu bölgeye birçok insan getireceğini biliyordum. Mayıs ayında, yirmi destekçi bulmuştum ve 15 Haziran’da kontratı güvence altına aldım.

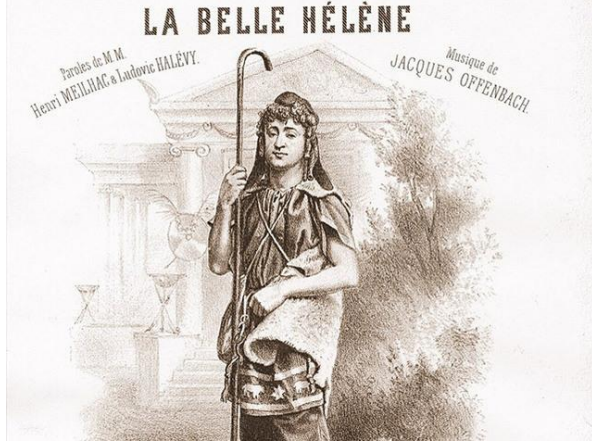
Yirmi gün sonra librettistleri topladım ve Bouffes-Parisiens'i kurdum (Gammond 1980: 37). Tiyatronun kuruluş aşaması, lisansın alınması ve 5 Temmuz 1855'teki açılış gecesi arasında bir aydan az bir süre içinde çılınca bir acele oldu (Faris 1980: 6).

Offenbach kendi yapmış olduğu hesap ile 100'den fazla opera bestelemiştir. Bestecinin en eski operetleri, küçük bir oyuncu topluluğu için yazılmış tek sahneli parçalardır. Bunlardan otuzundan fazlası, 1858'de ilk tam boyutlu Opera Bouffa stilinde bestelenmiş "Orphée aux enfers" (Orpheus Cehennemde'tan önce) sahnelendi. Kariyerinin geri kalanında yazılan operetler ise yirmi oyuncudan fazla topluluklardan oluşuyordu (Gammond 1980: 156-157). Offenbach 1860'larda bestelediği operetleri ise operet tarihinde on yılın en çok tanınanları arasında yer almaktadır. Bu operetlerden biri de 1864'te ilk kez Paris'te sahnelenen üç bölümlü Güzel Helen operetidir. Orijinal adı ile La belle Helene, bestecinin operet türüne ait diğer önemli bir eseri olan Orphee aux Enfers (Orpheus in the Underworld) operetinin ayrıntılı bir kopyasından daha fazladır. Operetta kanonunu bu yapıtında daha da yüksek seviyelere çıkarabilmiştir. Finalleri daha eğlenceli, daha ayrıntılı ve daha fazla koro kullanımı içeriyor, düzenleme daha zengin, melodiler daha renkli ve 2.sahne de çok zarif ve güzel bir vals barındırıyor. (Traubner 2003: 43)

Amaç

Çalışmanın amacı, Troya savaşı ile birlikte anılan efsanevi kişilik Helen'in, tarih boyunca farklı anlatımlarının ve J. Offenbach'ın Güzel Helen operetine yansımalarının incelenmesidir.

Resim 1¹

Roller ve Ses Tipleri

ROL	SES TİPİ
Helen, Sparta kraliçesi	Soprano
Paris, Truva prensi	Tenor
Menelaos, Sparta Kralı, Helen'in kocası	Tenor
Agamemnon, Mycenler kralı	Bariton
Oreste, Agamemnon'in oğlu	Soprano veya Mezzo-soprano
Kalkhas, Jupiter tapınağı başrahibi	Bas
Akhilleos, Phthiotis Kral	Tenor
Telamon'un oğlu Aias I, Salamis Kralı	Tenor
Oilee'nin oğlu Aias II, Loride Kralı	Bariton
Parthenis ve Léona, Hayat kadınları	Soprano
Bacchis, Helene'in hizmetkari	Mezzo-soprano
Philocome, Kalkhas'ın hizmetkari	Konuşma
Euthycles, demirci	Konuşma
Spartalı halk, köleler, prensler	

¹ <https://www.opera-online.com/en/items/works/la-belle-helene-meilhac-offenbach-1864> (Erişim: 07.09.2018)

Sparta kentinde Güzel Helen Venüs'ün verdiği sözü yerine getirmesini endişe ve sabırsızlıkla beklemektedir. Venüs dünyanın en güzel kadınının sevgisini ödül olarak çoban kılığına bürünmüş yakışıklı Paris'e verecektir. Menelaus, Jüpiter tarafından bizzat kararlaştırıldığı gibi Girit için hemen ayrılmalıdır. Çünkü Girit'e gitmek için ona komuta veren tanrılara itaat etmelidir. Helen, erdeminin duruşunun yok olmasına neden olan kadere karşı çok fazla direnç göstermeden kendini Paris'e bir rüyanın tatlı yanılsamasında verir. Âşıklar Menelaus'un geri dönüşüne şaşırırlar ve Paris ayrılır fakat geri döneceğine söz verir. Muhafif olarak, Venüs Yunanistan'da bir evlilik aldatmacası salgını yaratır. Calchas ve Agamemnon, ülkelerinin onurunu kurtarmak için Helen'i Paris'e verme konusunda rızası olmayan Menelaus'a yalvarırlar. Venüs'ün elçisi olarak gizlenen yakışıklı çoban, Helen'i Menelaus'un büyük ümitsizliğine kapılmasına neden olacak tekneye götürerek kaçırmayı başarır. Troya savaşı bu şekilde başlamış olacaktır.

Yöntem

Nitel araştırma yöntemi kullanılan çalışmada müzik ve sanat tarihi ile ilgili kaynak taramasının yanı sıra, söz konusu operetin notalarından yararlanılmıştır. Helen karakterinin tarih boyunca farklı anlatımları araştırılmış, operetin içeriğindeki önemli bölümleri müziksel yapısı, orkestrasyonu, armonik yapısı, librettosu bazında incelenmiştir.

Yorum

Uvertür (İda Dağı)

Süresi sekiz dakika olan üvertürün orkestrasyonunda ağırlık Flüt Piccolo partilerindedir. 2 obua, klarnet,4 korno, fagotlar, 2 trompet, davul, ziller, 3 trombon, timpani, üçgen, tamburin, arp, bas davul ve yaylılar uvertürün enstrümanlarını oluştururlar. Uvertür içeriğinde Offenbach'ın bestelediği Güzel Helen operetinde yer alan en tanınmış ve en sevilen çeşitli melodilerini barındırır. Bu canlı müziğin kahramanları İlyada ile bağlantı kurmaktadır. Neşeli, canlı giriş teması piccolo, flüt ve birinci keman gurubu tarafından seslendirilir.

Örnek 1

La belle Hélène Ouverture

Jacques Offenbach
1819 - 1880

Allegro $\text{♩} = 112$

Piccolo
Flûte
2 Oboes
clarinet in A
2 Basson
2 Horn in F
4 Horn in F
cornet in A
1., 2. Trombone
3. Trombone

Allegro $\text{♩} = 112$

Violine I
Violine II
Viola
Violonçello
Kontrabass

Canlı temayı takip eden ve bölümün merkezinde yer alan vals teması ise Offenbach'ın tasarladığı müziğin en romantik noktasıdır. Offenbach'ın müziğinin genel bir özelliği olarak burada da cümle yapısı son derece ahenkli ve kolay söylenebilir niteliktedir. Bu temayı kemanlar, viyolalar ve viyolonsel olarak icra ederler. Besteci yapıtları içerisinde çekici ve coşkulu melodilerden oluşan danslara yer vermiştir. Örneğin kankan dansı 19. yüzyıl Paris'inin en önemli simgelerinden biri haline gelmiştir.

Örnek 2- Uvertür, vals teması

60

61

f

f

f

f

Sahne I

Offenbach operetlerinde müzikal çeşitliliğin etkisini gösterebilmek için korolar ve topluluklar kullanmıştır (Aesthetics of Music: Musicological Perspectives edited by Stephen Downes, Rotledge 2014 s. 177). Bu özelliğe bağlı olarak sahnenin girişini koro oluşturmaktadır. Adonis'in birinci ölüm yıldönümü için İda dağında bir anma töreni düzenlenmektedir. Güzel Helen ilk kez Adonis'i anarak sahnede belirir. (Chœur de jeunes filles) Helen ve genç kızlar korusu Venüs'e yalvarırlar: "Aşka sahip olmalıyız. Aşk ölüyor! Aşk öldü." Fa minör tonalitesinde yazılan bu tema melodik ve akılda kalan bir melodiye sahiptir. Offenbach'ın orkestrasyonlarında özellikle önem verdiği nokta şan veya koro partisinde yer alan sözlerin kusursuz duyulmasını sağlamaktır. Bu nedenle armonik zenginliğin yanı sıra sade bir eşlik partisyonuna sahiptir. Offenbach'ın vokal yazımları sadece komik unsurlar taşıma özellikleri barındırmamaktadırlar. Aynı zamanda hassas biçimlendirilmiş sıra dışı bir lirizm anlayışına sahip cümlelerden oluşurlar

Örnek 3- Helen ve genç kızlar korusu

Hélène

Sopran Solo

Sopran

C'est le de-voir des jeu-nes-ses fil - les, re-je - sous des gran-des fa - mil - les, de sou

Andantino $\text{♩} = 76$

Violine I

Violine II

Viola

Violoncello

Contrabass

Animato (♩ = 92) 20

Animato (♩ = 92)

A-do-nis, nous ver-sons des lar-mes sur ton sort, et toi, Ve-nus voi-mes a-lar-mes La-pe-rir de... temps en temps sur la mort, sur la mor-t. pour la... mort des beaux jeu-nis gens.

Offenbach akılda kalıcı melodiler konusunda uzmandı. Bu nedenle akılda kalıcı melodiler ve parçalar kendi dramatik ortamları dışında da var olabilmektedirler. Örneğin Helen'in Amours divins "Kutsal Aşk" aryası oldukça tanınmış bir parça olarak literatürde yerini almıştır. Kızlar korosunun eşlik ettiği aryanın sözleri şu şekildedir:

Kutsal aşk! Yanan alevler!
 Venüs! Adonis! Zafer senindir!
 Çılgın ruhlarımızda yanan ateş,
 Ne yazık! o ateş artık bize ait değil!
 Bizi Dinle, Venüs La Blonde (Sarı saçlı Venüs)

Örnek 4- Helen-Kutsal Aşk Aryası

The musical score is for a soprano solo and soprano part. The tempo is marked 'Allegro 4/4 = 84'. The lyrics are in French and describe the Trojan War and the abduction of Helen. The score includes staves for Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Contrabass, all marked with a piano (p) dynamic.

Hélène
Sopran Solo
Sopran
Violine I
Violine II
Viola
Violoncello
Kontrabass

1. A - mours di - vins! Ar - den - tes flam - mes! Vé - nait A - do - nait! Gloire à
2. Les temps pré-sents soit plus et fa - ble! pas à si -

Allegro 4/4 = 84

Truva Kralı Priamos'un oğlu olan Paris operette ilk kez "Le jugement de Paris" (Paris'in Yargısı) bölümü ile sahnede belirir. Sahneye elinde Venüs'ün Jupiter tapınağı başrahibi olan Kalkhas'a gönderdiği bir mektupla girer. Paris, Juno, Minerva ve Venüs arasında gerçekleşen bir güzellik yarışmasında Venüs'ü en güzel tanrıça seçmiştir. Tanrıça Venüs bu mektupta başrahip Kalkhas'a emir vermektedir. Ödül olarak Paris dünyanın en güzel kadını Helen'in aşkını kazanacaktır.

Paris'in Yargısı'nın konusu, içinde derin bir felsefi anlam taşımakla birlikte verdiği evrensel mesaj ile insanlar tarafından sevilen ve sanat tarihinde en önemli konulardan biri olmuştur. Mitolojide Paris ve üç güzeller efsanesi olarak yer alır. Üç tanrıçadan her biri, Paris'e kararını verebilmesi için ayrı bir teklif yapmıştır: Athena, savaşta zaferi, aynı zamanda güzellik ve bilgeliği; Hera, Asya ve zenginliği Afrodit'e ise dünyalar güzeli Helen'in aşkını vadedmiştir. Paris'in Afrodit'in teklifini kabul etmesi yönünde verdiği karar, yaşayanların kaderini belirlemiştir. Truva döngüsünün başlangıcında olan bu epizot aşkın dünya üzerinde itici bir güç olduğunu ispatlayan felsefi bir düşünceye

ve öneme sahiptir. Paris ve Helen, Romeo ve Juliet, Tristan ve İsolde ve daha birçokları lanetli âşıkların prototipleridir. Orta çağın sonundan itibaren Rönesans Dönemi ve özellikle İtalyan Rönesans'ında yaşayan sanatçılar bu karar anını resimlerine konu etmişlerdir.

Resim 2- Enrique Simonet, 1904, Museo De Malaga, Malaga²

J. Offenbach bu bölüme orijinale bağlı kalarak “Paris’in Yargısı” adını vermiştir. İda Dağında üç tanrıça sözleri ile başlayan bu tanınmış tenor aryası 6/8 ‘lik ritimde bir dansı andıran hareketli ve canlı bölümdür.Paris’i temsil eden tenor sesine yaylı çalgılar eşlik ederken , tenor partisi ile birlikte zaman zaman obua ünison olarak icra edilir.Si bemol majör tonunda yazılmıştır.

² [https://wikivisually.com/wiki/El_Juicio_de_Paris_\(Simonet\)](https://wikivisually.com/wiki/El_Juicio_de_Paris_(Simonet)) (Erişim: 07.09.2018)

Örnek 5- Paris'in Yargısı

Paris
Tenor Solo
Allegretto q. = 58
Violine I
Violine II
Viola
Violoncello
Contrabass
T. Solo
V.I.
V.II
Vla.
Vc.
Cb.

Amour! I - du trois dé - es - es se que
ret - laint dans un bois... Quelle est, di - saient ces prin - ces - ses, la plus bel - le de nous trois E - vo! hé! que ces dé - es - ses, pour en - juer les gar -

Helen ve Paris'in karşılaşmaları birinci bölümün final sahnesinde yer alır. Helen “L’homme à la pomme” (elmalı adamı) gönderenin, Fransızca “Fatalite” sözcüğü ile ifade edilen ve iki anlamı olan “kader veya ölüm” olduğunu anlamıştır. Helen’in L’homme à la pomme” teması cümle etrafında dev bir opera topluluğunu inşa eder.

Örnek 6- Final 1

Andantino (♩ = 63)

S. Solo Hâtez-vous / Paris / Ô ciel... ô

I. Sol. Paris / Ce qui-dam est Pa - ris le fils de mi Pri - an?

I. S. Achille (bouillant de colère) Van - cul! Par un ber - ger! / Ce qui-dam est ce qui-dam?

II. S. * Doux, Parlant / * L'homme à la pen - ne

T. * L'homme à la pen - ne / * Menelaüs, Achille / * Ajax / * Agamemnon, Calchas / Ô ciel! C'est l'homme à la pen - ne, l'homme à la pen - ne!

B. * L'homme à la pen - ne / * L'homme à la pen - ne / * L'homme à la pen - ne / * L'homme à la pen - ne

Solo Ô ciel! L'homme à la pen - ne, l'homme à la pen - ne!

S. * Doux, Parlant / * L'homme à la pen - ne / * L'homme à la pen - ne / * L'homme à la pen - ne / * L'homme à la pen - ne

T. * Menelaüs, Achille / * Ajax / * Agamemnon, Calchas / Ô ciel! C'est l'homme à la pen - ne, à la pen - ne. C'est l'homme à la pen - ne, à la pen - ne, à la pen - ne.

B. * Agamemnon, Calchas / Ô ciel! C'est l'homme à la pen - ne, à la pen - ne. C'est l'homme à la pen - ne, à la pen - ne, à la pen - ne, à la pen - ne.

Offenbach mitolojiyi kendi zamanına uyarlayarak hem modern toplumu hem de antik dönemi yermiştir. Buna örnek olarak *Le couplet des rois* (Kralların ayetleri) sahnesi gösterilebilmektedir. Bu sahnede sırasıyla iki Ajax, Achille, Menelaus ve Agamemnon rol alırlar. Aynı müzik temasını kendilerine özgü farklı sözler ile icra ederler. Koro eşlik etmektedir. Paris'in Menelaus tarafından şölene davet edildiği bu sahnede Menelaos'un: “L'époux de la reine, poux de la reine, poux de la reine” (Ben kraliçenin kocasıyım, kraliçenin biti, kraliçenin biti, Kral

Menelaus!) sözleri operetin en parodik kısımlarından biridir. Offenbach'ın kelimeleri müziğe uyarlarken sıkça rastlanan bir özelliği de komik bir etki yaratabilmek için sözcüklerin hecelerini mizahi bir biçimde tekrar etmektir. Buna örnek olarak Kralların Ayetleri sahnesinden “Je suis l'époux de la reine/Poux de la reine/Poux de la reine” sözleri gösterilebilmektedir.

Örnek 7- Kralların Ayetleri

The image displays a musical score for the opera 'Les Rois' (The Kings) by Offenbach, specifically the 'Ayetleri' (Verses) scene. The score is written for a vocal ensemble and includes the following parts:

- Uresoe:** The first line of the score, with the lyrics 'Le Mé-né, Mé-né-'.
- Ménélas:** The second line, with the lyrics 'Je suis ma - ri de la rei-ne, -ri de la rei-ne, -ri de la rei-ne, le roi Mé-né las, _____'.
- Ajax 1. 2, Achille:** The third line, with the lyrics 'Le Mé-né, Mé-né-'.
- Calchas:** The fourth line, with the lyrics 'Le Mé-né, Mé-né-'.

The score consists of six staves in total, with the first four staves containing the vocal lines and the last two staves being empty.

Paris'in Jupiter Tapınağı başrahibi Kalkhas'a bahşış vererek Philocomus'un fırtına yaratan gongunu çalmasını ve Menelaos'un acil olarak Girit'e gitmesini kehanet etmiştir. Koronun neşeli bir şarkı olan Va, suis, Ménélas / La voix du destin / Qui te mène, hélas! / Au pays crétain!

(Git hemen Menelaos / Kaderin sesi / Ne yazık ki / Git ulaş Girit ülkesine) söylemesi ile birinci perde kapanır.

Örnek 8- Final 1

Vivo (♩ = 142)

Ist! la voix du des - tin, gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas oü te mètre Mâ - lant! La voix du des - tin! Gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne la pa - ys loto - stas, ga - gne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne.

Ist! la voix du des - tin, gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas oü te mètre Mâ - lant! La voix du des - tin! Gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne la pa - ys loto - stas, ga - gne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne.

Ist! la voix du des - tin, gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas oü te mètre Mâ - lant! La voix du des - tin! Gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne la pa - ys loto - stas, ga - gne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne.

Ist! la voix du des - tin, gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas oü te mètre Mâ - lant! La voix du des - tin! Gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne la pa - ys loto - stas, ga - gne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne.

Ist! la voix du des - tin, gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas oü te mètre Mâ - lant! La voix du des - tin! Gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne la pa - ys loto - stas, ga - gne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne.

Ist! la voix du des - tin, gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas oü te mètre Mâ - lant! La voix du des - tin! Gag - ne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne la pa - ys loto - stas, ga - gne, Mâ - rié - lus, la pa - ys loto - stas, ga - gne.

R. Korsakov ve M. Mussorgsky gibi beklenmedik kaynaklardan övgü alan bu eserin özellikle final sahnesi Neitche'nin beğenisini almıştır. 1888 yılında kavgalı olduğu Wagner'e 1. sahnenin final sözleri olan “Pars pour la Creteé” sözleri ile gönderme yapmıştır. (Offenbach: 2010: 12)

Sahne II

İkinci sahnede Helen dört kralı karşılamak için hazırlanmaktadır. Paris ortaya çıktığında, ona direnir. Üç kral, yılanlar ve merdivenler oyununu oynamak için gelirler. Dürüst bir başrahıp olduğuna inanılan Kalkhas'ın oyun oynarken hile yaptığı ortaya konularak Grek saraylılarının hayatlarının ve davranışlarının bir parodisi yapılır. Gücünü yitirdiğini hisseden Helen, Kalkhas'tan bir rüyada tekrar Paris'i görmesine izin vermesini ister. Fakat bu rüya iki âşık için gerçeğe dönüşecektir.

Örnek 9- Oui, c'est un rêve, un doux rêve d'amour. – evet, bu bir rüya, tatlı bir aşk rüyası

The first system of the musical score includes the vocal parts and the string ensemble. The vocal parts are for Soprano (S. Solo) and Tenor (T. Solo). The string ensemble consists of Violin I (VI. I), Violin II (VI. II), Viola (Vla), Violoncello (Vcl), and Kontrabaş (Kb). The score is in 3/4 time and G major. The lyrics are: "mé mo... sem-mel, qui c'est un ré - ve, un ré - ve, un ré - ve." for the Soprano and "Oui, c'est un ré - ve, un ré - ve, un" for the Tenor. The string parts feature a rhythmic pattern of eighth notes with triplets, starting with a piano (p) dynamic. A tempo marking "rit. animato (♩ = 54)" is present above the Violin I staff.

The second system of the musical score is identical to the first system, showing the vocal parts and the string ensemble. The lyrics are: "mé mo... sem-mel, qui c'est un ré - ve, un ré - ve, un ré - ve." for the Soprano and "Oui, c'est un ré - ve, un ré - ve, un" for the Tenor. The string parts feature a rhythmic pattern of eighth notes with triplets, starting with a piano (p) dynamic. A tempo marking "rit. animato (♩ = 54)" is present above the Violin I staff.

Helen rüyada olduğunu sanarak Paris'in sevgisine karşılık verir. Beklenmedik bir şekilde Menelaos gelir, Paris ve Helen'i bir arada yakalar. Helen "La Fatalite" sözcükleriyle Menelaos'u suçlar. Çünkü Helen'e göre iyi bir koca ne zaman gelmesi gerektiğini bilmelidir. Helen'in güzelliği onu oyunun en hain sahtekârı yapar (Gumpert 2001: 226).

Örnek 10

S. Solo Hél. Fa - ta - li - té! Fa - ta - li - té! Fa - ta - li - té!

T. Solo Par. tai - re. li. ? ?

T. Solo Mén. A moi, à moi! A moi, à moi, à moi, à

rit a tempo

Menelaos'un kralları çağırması ile Paris itham edilir ve gitmesi konusunda ısrar edilir. Paris döneceğine yemin ederek oradan ayrılır.

Sahne III

Kralların yaz mevsimi için yerleştikleri kıyı kenti Nauplia'da geçer. Orestes bir şenlik atmosferinde Paris'in intikamını alabilmek için Venüs'ün kadınların kalbine aşk çılgınlığı yerleştirdiğini açıklar. Venüs Yunanistan'da bir evlilik aldatmacası salgını yaratmıştır. Tanrılar Kalkhas ve Agamemnon Yunanistan'ı düştüğü bu durumdan kurtarmak ve onurunu korumak için Helen'i Paris'e verme konusunda Menelaos'u ikna etmeye çalışırlar fakat Menelaos asla razı olmaz. Venüs tapınağı rahibinin çözüm bulmasını ister. Bir Venüs tapınağı rahibi gemi ile gelir ve kendine Helen'i bir Yunan adası olan Cythera'ya götürme görevi verildiğini söyler.

Örnek 11

S. Solo
Paris pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars, pars, pars, pars pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars, pars, pars, pars, pars!

T. Solo
Paris pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars, pars, pars, pars pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars, pars, pars, pars, pars!

B. Solo
Paris pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars, pars, pars, pars pour Cy-thé - re, pars pour Cy-thé - re, pars, pars, pars, pars, pars!

S.
Va, pars pour Cy - thé - re, pars, pars, que rien ne far - ré - te, pars, pars, pars, pars!

T.
Va, pars pour Cy - thé - re, pars, pars, que rien ne far - ré - te, pars, pars, pars, pars!

B.
Va, pars pour Cy - thé - re, pars, pars, que rien ne far - ré - te, pars, pars, pars, pars!

VI. I
pizz arco

VI. II
pizz arco

VIIa
pizz arco

Vc
pizz arco

Menelaos Helen ile birlikte gitmek istese de Helen reddeder çünkü gemi ile gelen kişinin rahip kılığında bürünmüş olan Paris olduğunu anlamıştır. Paris ve Helen birlikte yelken açıp oradan uzaklaşırlar. Truva Savaşı ufukta belirmiştir.

Bulgular, Sonuç ve Öneriler

Rossini'nin "Champs-Elysees"li küçük Mozart" olarak adlandırdığı 19. yy. bestecisi J. Offenbach'ın Güzel Hellen opereti üzerine yapılan araştırma ve inceleme sonucunda, yapıtın opera bouffe (komik opera) türü için önemli örnek bir eser olduğu sonucuna varılmıştır. Bestecinin müzik tarzı, eserlerinde barındırdığı parodileri ile diğer bestecilerin müzikal ve teatral konvansiyonların yapaylığına dikkat çekmektedir. Farklı bestecilerin tanınmış müzikleri üzerinden alıntılar yapmıştır. Örnek olarak Güzel Hellen operetinin "Patriotic Trio" bölümü Rossini'nin Guillame Tell uvertüründen alınmıştır. Tarih boyunca farklı anlatımlara sahip olan mitolojik karakter Helen,

Offenbach'ın müziğinde mizahi bir anlatıma sahip olmuş, eğlenceli bir parodide yerini almıştır. Besteci Truva döngüsünün başlangıcında yer alan ve felsefi öneme sahip olan bu konuyu kendi zamanına uyarlayarak hem modern toplumu hem de antik dönemi gülünç bir dille yermiştir. Yapıtın özellikle Helen karakterinin bulunduğu müziksel parçaları ve operet repertuarında önem taşıyan farklı bölümleri incelenmiştir. Libretto ve müzik arasında kusursuz bir uyum olduğu, prozodi açısından titiz davranıldığı, orkestrasyonun öncelikli olarak sözlerin duyulmasına imkân vermesi üzerine inşa edilmiş olduğu sonuçlarına varılmıştır. Offenbach müziğinde Fransız dilinin esnekliğini güzel bir biçimde kullanabilmiştir. Offenbach'ın kelimeleri müziğe uyarlarlarken sıkça rastlanan bir özelliği de komik bir etki yaratabilmek için sözcüklerin hecelerini mizahi bir biçimde tekrar etmektir. Buna örnek olarak Kralların Ayetleri sahnesinden “Je suis l'époux de la reine/Poux de la reine/Poux de la reine” sözleri gösterilebilmektedir. Eserde müzikal çeşitliliğin etkisini gösterebilmek için korolar, topluluklar ve danslar kullanılmıştır. Offenbach basit ve sabit müzik formlarını kullanmıştır. Müzik cümleleri kısadır ve ritmik olarak değişken değildirler. Bestecinin önem verdiği nokta melodilerin akılda kalıcı nitelikte olmasıdır. Farklı karakter ve rollerin müziklerini birbirlerini kolayca bağlayabilme özelliğini taşır. Yapıt mizahi olsa bile arylar sıra dışı bir lirizm taşıyabilir. Buna örnek olarak Paris'in İda Dağı sahnesi veya Helen'in Amours Divins “Kutsal Aşk” aryası gösterilebilmektedir.

Türkiye'de ilk kez İstanbul Devlet Opera ve Balesi Orkestra ve Korosu tarafından 2017 yılında sahnelenen bu eser büyük ilgi ve beğeniyle karşılanmıştır. Ülkemizde farklı illerde bulunan Devlet Operalarının da repertuarlarına bu eseri almaları önerilebilir. Bu eser araştırmasının basılı kaynaklarda yeterli olmadığı görülmektedir. Hazırlanan bu çalışmanın özellikle konservatuvarlar ve eğitim fakülteleri müzik bölümleri opera-şan bölümü öğrencilerine, sanatçı ve akademisyenlerine yol göstereceği düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Demiralp, Didem (2010). “İlkçağ Anadolu Efsanelerinin En Güzeli Troyalı Helena”. *Akademik Bakış*, C. 4, S. 7, s. 201-2013.
- Faris, Alexander (1980). “The Birth of the Bouffes-Parisiens”. *The Times*, S. 6.
- Gammond, Peter (1980). *Offenbach*. London: Omnibus Press.
- Gumpert Matthew (2001). “Grafting Helen”, *The Abduction of The Classical Past*, The University of Wisconsin Press.
- Herodotos (1991). *Herodot Tarihi*. Çev. Müntekim Ökmen, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Homeros (2005). *Odysseia*. Çev. A. Erhat ve A. Kadir, İstanbul: Can Yayınları.
- [https://wikivisually.com/wiki/El_Juicio_de_Paris_\(Simonet\)](https://wikivisually.com/wiki/El_Juicio_de_Paris_(Simonet)), (Erişim: 07.09.2018)
- <https://www.opera-online.com/en/items/works/la-belle-helene-meilhac-offenbach-1864>, (Erişim: 07.09.2018)
- Lukianos, Samsatlı Lukianos (2002). *Seçme Yazılar*. Çev. Nurullah Ataç, İstanbul: K Kitaplığı.
- Offenbach, Jacques (2010). “Offenbach’s Songs from the Great Operettas”. Introduction by Antonio de Almedia, New York: Dover Publications.
- Stephen, Downes (2014). *Aesthetics of Music: Musicological Perspectives*. Routledge.
- Traubner, Richard (2003). *Operetta: A Theatrical History*. Routledge New York and London.

EXTENDED ABSTRACT

In this study, Helen of Troy, a beautiful woman from the Ancient Anatolian Legends, was first searched for her role in the Beautiful Helen operetta, after different expressions since history. The operatta premiered by the Istanbul State Opera and Ballet Orchestra and chorus for the first time in Turkey in 2017. The aim of the study is to provide more recognition of this work based on its formation, subject, librettos, characters and musical structure.

In this study, literature research method was used. In addition to resources related to music and art history, opera notes were used in the study.

J. Offenbach was born in Germany as a member of a Jewish family. He worked as a violoncello artist at the Opera-Comique orchestra. On the other hand, he continued his works of composing with Jacques Halevy. In 1840, he continued his career as a violoncello virtuoso with numerous concerts in Germany and France. The Opera Bouffe, which has a French Opera stream, has started to be exhibited for the first time in the Bouffes-Parisiens Theatre, founded by Offenbach. The Beautiful Helen Operetta of J. Offenbach is an important work in the music literature. The subject of the Opera consisting of three scenes is summarized below.

In the town of Sparta, Helen is anxious and impatient to fulfill the promise made by Venus. Venus will give the love of the most beautiful woman in the world to the handsome Paris disguised as a shepherd as a reward. Helen's husband, Menelaus, must leave immediately for Crete as determined by Jupiter himself. Because he must obey the gods who command him to go to Crete. Helen gives herself to Paris in the sweet illusion of a dream without showing much resistance to the fate of her virtue. Lovers are surprised at Menelaus's return and Paris leaves, but promises to return. As an opposition, Venus creates a marriage scam epidemic in Greece. Calchas and Agamemnon begged husband Menelaus, who had no consent to giving Helen to Paris to save their country's honour. Disguised as Venus's envoy, the handsome shepherd manages to take Helen to the boat that will lead to Menelaus's great despair. This is how the Trojan War started.

Helen, a mythological character with different narratives throughout history, has a humorous expression in the music of Offenbach and has replaced a fun parody. The composer adapted this issue at the beginning of the Trojan cycle and of philosophical importance to his own time and enjoyed both the modern society and the ancient period in ludicrous language.

The libretto and music of the work are very harmonious. In Offenbach music, he used the French language in a beautiful way. A common feature of Offenbach is to

repeat the syllables of words in a humorous manner so that they can have a lively effect while adapting the words to music. Examples include the words “je suis l’époux de la Reine/poux de la Reine/Poux de la reine” from the scenes of the verses of Kings. In order to show the effect of musical diversity, choruses, ensembles and dances were used in the work. Offenbach has used simple and fixed music forms. Music sentences are short and are not rhythmically variable. The point that the composer attaches importance to be that the melodies are of a permanent nature. It has the ability to easily connect the music of different characters and roles. Aryas can carry an extraordinary lyricism even if the artifact is humorous. An example of this is “the mount Ida” of Paris or the “Amours Divins” of Helen.

In the light of all these findings, as a result of the research and examination carried out on the Beautiful Helen Operetta, it was concluded that the work was an important example for the type of Opera Bouffe. It is observed that this work survey is not sufficient in printed sources. For this reason, the work aims to guide student’s especially singing department, artists and academics.